

י"ג אלול תשע"ה, 28.8.2015

גיליון מס' 473

פרשת כי תצא

תחנות יציאה

מאת הרב רונן לוביץ, ניר עציון

הצרות הגדולות ביותר ראשיתן בדרך כלל בסימנים קטנים של בעייתיות, והן מתפתחות בהדרגה. בדומה לכך גם ההישגים הגדולים ביותר אינם מושגים בדרך כלל בהפתעה ובבת אחת אלא ראשיתם מצער ואחריתם תשגה מאוד. על עיקרון זה עמדו חכמים בבואם לבחון את הקשר בין כמה מהמצוות שמופיעות בפרשת 'כי תצא', כאשר הצביעו על כך שחלקן יוצרות קשר סדרתי. המצוות שבתחילת הפרשה מתארות לדברי חז"ל רצף דינאמי של התדרדרות, המשקף את העיקרון: "מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה" (אבות ד,ב). הלוקח שבויה נוכרייה לאישה יבוא לידי מריבה בבית, המריבה תוביל לכך שיגדל במשפחה זו בן סורר ומורה, ובן זה כזה יבוא לידי חטאים חמורים שמחייבים "משפט מות" (תנחומא, תצא,א).

חכמים טבעו כאן עיקרון מכונן לחיים, לפיו איבוד קל של שליטה עצמית עלול לגרור בעקבותיו הידרדרות מהירה וגורפת. עיקרון זה מוכר לכולנו מתחומי חיים שונים. כך, למשל, כאשר אדם מתחיל לאכול דבר מה קטן שמזיק לו – עלול במהרה לאבד רסן, ולאכול עוד ועוד, וסופו להתיימשך כליל מהקפדה על התזונה הנכונה עבורו. התופעה בולטת בתחום ההתמכרויות, כאשר אדם מתחיל לשתות מעט אלכוהול, לעשן סיגריות או לצרוך סמים, אט אט הוא מתמכר עד שאינו מסוגל לחדול. בהמשך הוא עלול לגנוב על מנת להשיג את הדרוש לו, ולבסוף אף יבוא לידי אלימות כתוצאה ממחסור או מאובדן צלילות הדעת.

התופעה של עבירה גוררת עבירה משחקת תפקיד חשוב גם במגרש החברתי. כאשר אדם אינו שולט בכעסו, הוא עלול לבוא לידי פגיעה בזולת, ומכאן תחל שרשרת הידרדרות במערכות היחסים שרק תלך ותצבור תאוצה במדרון. לא רק עבירה גוררת עבירה, אלא גם אווירה גוררת אווירה. כאשר נוצרת אווירה עכורה בין בני משפחה או בין חברי קהילה, אף היא מתחילה לעתים בדברים של מה בכך, אך עלולה היא להוביל מדחי אל דחי.

מה ניתן לעשות אם כבר נמצאים בעיצומו של תהליך הירידה? אמחיש את הפתרון שברצוני להציע באמצעות סיפור קצר על יהודי שהגיע אל הרב בבקשת עצה. לדבריו, הוא מעוניין לעשות תשובה על כך שהוא מזלזל בנטילת ידיים. שאל אותו הרב: "האם שבת אתה שומר?" "לא", ענה האיש מבלי למצמץ. "האם אתה שומר על טהרת המשפחה?" "לא ולא", ענה אותו אדם בהחלטיות. "ומה בדבר כשרות", המשיך הרב ושאל. "גם על כשרות אינני שומר", אמר האיש. "אם כך, מדוע דווקא על נטילת ידיים אתה רוצה לעשות תשובה", שאל הרב כשתדהמה בקולו. "פשוט מאוד", הסביר אותו יהודי, "מהזלזול במצווה הזו התחילה כל ההתדרדרות שלי..."

אכן, כאשר תהליך הירידה מצוי כבר בעיצומו יש לבדוק את נקודת הראשית שלו, ולהתחיל לתקן מאותו שורש. כך, לדוגמה, אם נוצרו עימותים לא בריאים בין בני אדם, יש לבדוק מה היו הנושאים מהם הכל התחיל, ולטפל

בהם ביחד על מנת לתקן את השורש. יש לחזור לנקודות המוצא בהן נוצר המצב השלילי, ולהתמודד בדרך שונה לחלוטין מזו שהלכו בה בפעם הראשונה.

המסורת היהודית לימדה אותנו שכמו למחשב, כך לאדם, יש יכולת לבצע "התחל מחדש". זוהי המשמעות של חודש התשובה, שבסופו מתחילה שנה חדשה. בעלי מוסר פירשו את השם "אלול" מלשון התבוננות וחיפוש. הם ציינו שאת המילים "ויתורו את הארץ", תירגם אונקלוס: "ויאללון ית ארעא". התחלה קטנה של תהליך שינוי יכולה להוביל לדינאמיקה של התקדמות חיובית ההולכת ומואצת, הולכת ומתעצמת. על דרך זו הצביעו חכמים במדרש על שורה של מצוות בפרשתנו שמתקיים בהן העיקרון "מצווה גוררת מצווה" (תנחומא, שם).

אפשר ששמות הפרשות הנקראות בחודש אלול רומזים לתהליך השינוי המתבקש: ראה את מעשיך, אחר כך שופטים - הפעל את כוח השיפוט באשר לשינוי הנדרש, וכי-תצא מהרוטינה בא אתה נמצא, תוכל לקיים כי-תבוא אל תוך זרימת חייך מנקודה חדשה, ואז תתייצב לפני ה', ותלך ותתקדם מדרגה לדרגה.

הרב דר' רונן לוביץ, רב היישוב ניר עציון, מלמד במכללה האקדמית לחינוך, 'שאנן' ונשיא 'נאמני תורה ועבודה'.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il